

Godt for alle? Inklusionsperspektiver på klasseledelse

Af Johanne Langkjær Fårup, sognepræst, underviser af konfirmander på specialskole samt underviser på FUV i kateketik/inklusion.

Hvordan skaber man rammerne for et stærkt fællesskab, hvor der er plads til alle? Kan nogle af de tanker, strategier og erfaringer, som man på skole- og fritidsområdet har gjort sig om inklusion, inspirere klasserumsledelsen i konfirmandstuen?

Inklusion – hvad er meningen?

Inklusion er et mangetydigt og »flydende« begreb, der både kan betegne et politisk projekt, en specialpædagogisk strategi og et grundlæggende menneskesyn. Alle tre aspekter spiller en

rolle i folkekirkens møde med konfirmander. Det politiske projekt har betydet, at fra og med folkeskolereformen af 2014 har flere børn med anderledes adfærds- og indlæringsmønstre flyttet fra specialundervisning til almenundervisning. Herved vil alle præster i større eller mindre grad møde inklusionstematikken på deres konfirmandhold. Dette fordrer en løbende refleksion over specialpædagogiske strategier, for hvordan håndterer vi helt almindelige, dødelige teologuddannede sognepræster både didaktisk og lavpraktisk denne pædagogiske virkelighed? Sidst men ikke mindst giver inklusion som et grundlæggende menneskesyn netop særlig god mening i en kirkelig sammenhæng. For evangeliets grundfortælling og budskab er vel netop et inkluderende fællesskab på alle parametre.

»Det handler om at være bevidst om vigtigheden af relationsopbygning – at give sig tid til at lære konfirmanderne at kende, for det har vi faktisk (fri)rum til.«

Inkluderende kultur

Udfordringen er, at vi modsat skolen typisk kun ser konfirmanderne en gang om ugen i et relativt kort tidsrum. Mange gruppedynamikker og handlingsmønstre er allerede internaliseret på godt og på ondt. Men muligheden er modsat skolen, at vi ikke er bundet af læringsmål, fast pensum eller på forhånd defineret faglig progression. Vi har ingen faglig afrapporteringspligt videre i skolesystemet. I den forstand er kirken et frirum. Når kirken møder konfirmanderne, sker det derfor (forhåbentligt) både med en intention om, at de skal lære noget (om kristendommen), men med et lige så stort ønske om, at de må føle sig hjemme i kirken, at der her plads til dem og det, de kommer med. Nyere forskning peger på relationsopbygningen mellem lærer og elev som særdeles betydningsfuld for, at god undervisning kan lykkes i almindelighed og for inklusion i særdeleshed. Det er ifølge Louise Klinge, forsker i lærer-elevrelationer, et helt gennemgående træk, at de gode relationer opstår, når eleverne føler, at de har betydning for deres lærer. Når de kan mærke, at lærerne »vil dem« og tager ansvar for den gode stemning i klassen (Klinge, 2018, s. 21). Samme forsker peger på vedholdenhed som en vigtig faktor, nemlig at relationsopbygning er noget, der sker hver gang. Supplerende undersøgelser på samme felt viser, at børn påskønner, når deres lærere har høje og positive forventninger til dem. Kan vi i konfirmandstuen skele til nogle af disse indsigter? Det handler om at være bevidst om vigtigheden af relationsopbygning – at give sig tid til at lære konfirmanderne at kende, for det har vi faktisk (fri)rum til. At give plads til organiseret hygge, hvor man spiser og snakker sammen. At være nysgerrig på dem og deres interesser, og hvor de har deres forcer både i forhold til at se den enkelte konfirmand, men også for at de måske kan få øje på noget hos hinanden, som de måske ikke har set og lagt mærke til før. At lære navnene hurtigt og organisere lokalet så du

kan have øjenkontakt med alle. Det er ikke kun i skolen, at børn/unge sætter pris på at blive mødt med positive forventninger: »Kære 7.a. Jeg har glædet mig meget til at lære jer at kende. Konfirmanderne fra jeres skole plejer at være gode imod hinanden. Det virker I også til.«

» ... så er det hensigtsmæssigt, at rytmen indledes ved at »leve« i den samme gentagne struktur hver gang i en fast genkendelig struktur, hvor elementerne har samme rækkefølge,«

Inkluderende struktur

I bogen »Hvordan rummer vi børn med særlige behov? En udfordring til spejder og FDF« beskrives vigtigheden af gentagelse og genkendelighed – ikke mindst i en inklusionsammenhæng. Når børnene ved, at mødet starter og slutter på samme måde og ved, hvor man skal hen at sidde/ligge, så skal de ikke bruge mental energi på at holde styr på disse ting, jo mere ro og overskud skaber det (Olsen, 2013 s. 122). Oversat til konfirmandstuen gælder det dels om at være et skridt foran og på forhånd have gennemtænkt svar på de 9 Hv'er. Hvad skal jeg? Hvorfor? Hvornår laver vi det? Hvor laver vi det? Hvem er jeg sammen med? Hvilke ting/redskaber skal jeg bruge? Hvor lang tid varer det? Hvordan kan jeg se, at jeg er færdig? Hvad skal jeg bagefter? (Mogensen, 2010, s. 46) Når man vil undgå for mange regibemærkninger og korrektioner undervejs, så er det hensigtsmæssigt, at rytmen indledes ved at »leve« i den samme gentagne struktur hver gang i en fast genkendelig struktur, hvor elementerne har samme rækkefølge, også selvom tema og aktiviteter skifter, fx:

- andagt i kirken med fast plads
- gå i sognegården
- orientering fra præsten
- aktivitet 1
- aktivitet 2
- plenumsnak
- genkendelig afrunding.

Med en klar struktur og en fast og genkendelige ramme og rytme kan der sagtens være plads til

et varieret indhold, og konfirmanderne bliver netop særligt opmærksomme på det varierede indhold, når strukturen er genkendelig.

Inkluderende praksis

En forskelligartet konfirmandgruppe kalder på forskelligartede metoder. I folkeskolen har man i adskillige år arbejdet med »undervisningsdifferentiering« – et princip, som tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger, potentialer, behov og interesser. Set i et inklusionsperspektiv er der den vigtige bibetydning, at der intet godt kommer ud af at stille et krav, som eleven ikke kan magte. Oversat til konfirmandstuen gælder det om at vælge de undervisningstilgange, hvor de alle kan rummes, uden at de enten synes, det er for barnligt eller for svært. Sagt på en anden måde handler det om at vælge aktiviteter og metoder, hvor der er flere veje til succes, dvs. aktiviteter, hvor der er en lav dørtærskel, men højt til loftet! Har man en gang prøvet at tvinge en (for) svær opgave igennem hos alle ("Nu skal I flette julehjerter"), og resultatet blev derefter, så er det bedre at brede opgaven ud og lave assorteret julepynt! I en travl præstehverdag er der ingen grund til at opfinde den dybe tallerken hver gang, hvis du har fundet noget, der virker, så er det bare med at holde fast og fortsætte. Det gælder om at prøve sig frem fra forskellige vinkler og forsøge at finde metoder/aktiviteter, der har det til fælles, at de forsøger at favne mangfoldigheden i gruppen.

Nødvendigt for nogle – godt for alle?

Det, der er nødvendigt for nogle, kan vise sig at være godt for alle. En klar struktur, der gentager sig, har også dannende karakter. En elementarisering af stoffet til det enkle og centrale, som alle har adgang til, kommer alle til gode – også sognepræster, der får lejlighed til at gennemtænke, hvorfor vi gør, som vi gør, og siger, som vi siger. En større forskellighed i metoder, end vi måske har været vant til, åbner for flere koblingsmuligheder mellem stoffet og livsverdenen for alle konfirmander og er dermed til gavn for hele holdet. Og endelig til sidst: Inklusionstematikken er fortsat en stor udfordring i folkeskolen selv med de bedste intentioner og faglige forudsætninger. Men spørgsmålet er, om

ikke en grundig indtænkning af inklusion i alle begrebets betydninger åbner for perspektiver og indeholder frugtbare muligheder (og ikke (kun) begrænsninger) i undervisningen i konfirmandstuen, når nu kirken som inkluderende fællesskab og frirum er rammen (og målet?). En inkluderende kultur, struktur og praksis, der er nødvendig for nogle, men dybest set god for alle.

Litteratur

- Klinge, Louise: »Relationskompetence«; Aarhus Universitetsforlag, 2018.
- Olsen, Ninna M. Fløistrup: »Hvordan rummer vi børn med særlige behov? – en udfordring til spejder og FDF«; Forlaget 55 Nord, 2013.
- Mogensen, Helle Balle: »Børn med særlige behov – en praksisguide til rummelighed«; Psykologisk Forlag, 2010.
- Broman, Annika, Mattson, Birgitta og Öjermo, Carina: »Nødvendigt for nogle – godt for alle – om undervisning af konfirmander med særlige pædagogiske behov«; Aris Underviser, 2007.